

Пасічник О. С.,

доцент кафедри іноземних мов,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Хмельницький національний університет

м. Хмельницький, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖКУЛЬТУРНОГО КОМПОНЕНТА В ЗМІСТІ КУРСУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Однією із важливих проблем, з якою стикаються розробники курсів іноземної мови професійного спілкування для студентів сфери ІТ, є визначення того, наскільки доцільним є урахування соціокультурного компонента в його змісті.

Проведений нами аналіз змісту популярних зарубіжних та вітчизняних підручників для навчання англійської мови ІТ-спрямування засвідчує, що в переважній більшості випадків їх основним пріоритетом є формування комунікативних умінь і навичок, зорієнтованих на вирішенням суто технічних завдань. Водночас, роль міжкультурного виміру відображена доволі фрагментарно або ж не простежується взагалі.

У свою чергу, ми схильні вважати, що зміст курсу професійної мови не можна будувати навколо знайомства з суто технічними аспектами, та розглядаємо інтеграцію міжкультурного компонента в курсах іноземної мови професійного спілкування важливим аспектом сучасної іншомовної освіти. Сфера ІТ є не лише технічною, а й соціальною: поява кожної з відомих нам технологій зародилася в конкретних соціокультурних умовах та використовується для вирішення конкретних суспільних завдань. Більшість ІТ-команд за своїм складом є багатонаціональними, а відтак місце міжкультурного діалогу завжди присутнє в практиці роботи. Варто зазначити, що завдання освіти полягає не лише в забезпеченні студента необхідним набором

практичних умінь і навичок, але й у тому, щоб сприяти формуванню його ціннісних орієнтацій, у тому числі й готовності до конструктивної взаємодії у багатонаціональному та полікультурному середовищі. Оскільки предметна галузь «іноземні мови» є чи не найбільш чутливою до питань міжкультурного виховання, до пріоритетних завдань іншомовної підготовки відносимо формування в студентів уявлень про культуру через призму проблематики їх спеціальності. Відповідно, результатом навчання іноземних мов є не лише долучення студентів до нового професійного мовного коду, але й збагачення їх картини світу відомостями, релевантними для їхньої сфери діяльності.

Хоча конкретні дослідження, присвячені цій проблематиці, обмежені, загальні підходи до формування міжкультурної компетентності в навчанні іноземних мов можуть бути застосовані й у сфері ІТ. Знаковими вважаємо такі фундаментальні праці авторів М. Byram, G. Hofstede та інших. Ними були розроблені моделі міжкультурної комунікативної компетентності, які включають знання, уміння та ставлення, необхідні для ефективного спілкування з представниками інших культур; вивчалися культурні виміри, які впливають на професійне спілкування (такі, як рівень індивідуалізму, дистанція влади та уникнення невизначеності). Розуміння цих аспектів може допомогти майбутнім ІТ-фахівцям ефективніше взаємодіяти в міжнародних командах.

Питання про доцільність інтеграції соціокультурного компонента в зміст курсу професійного спілкування зумовлюється розбіжностями між традиційним уявленням про соціокультурний компонент, як про певний обсяг знань про культуру, історію та мовні практики країни, мова якої вивчається, та потребами галузі ІТ. Соціокультурний компонент у структурі іншомовної підготовки ІТ-фахівця матиме свою специфіку та відрізнятиметься від того, який був характерний для школи (мав побутову та країнознавчу інформацію). Однією з основних *соціокультурних детермінант* для галузі ІТ можемо назвати той факт, що більшість технологій взяли початок у західних країнах, де англійська мова є

державною (поява Інтернету, розробка перших операційних систем, соціальних мереж тощо). Певною мірою це пояснює превалювання саме англомовних термінів у цій галузі.

Розглядаючи історію розвитку технологій, у змісті такого курсу неможливо оминати питання чинників (у тому числі й соціокультурних), які спонукали їх появу: деякі з технологій зародилися як результат ідеологічного протистояння наддержав, деякі – як відповідь на вирішення конкретних соціальних завдань. Не менш важливим є розуміння як самих умов, так і психологічного портрету винахідників.

Варто зазначити, що інформаційні технології стали невід’ємною частиною культури, саме вони спричинили появу окремого її пласту – технологічного та комунікаційного, який нині є чинником перетворень у різних сферах людської діяльності: бізнес, маркетинг, навчання, дослідження, мистецтво тощо. Ставши частиною повсякденного життя, технології формують нові звички та культурні практики: миттєва комунікація, доступність знань, потреба постійного оновлення знань через практику безперервного навчання тощо. Проникнення технологій в усі сфери життя змушує до перегляду усталених практик та етичних питань: на перший план виходять проблема використання персональних даних, захисту конфіденційності, використання штучного інтелекту; такі засоби, як *AI*, *VR* та *AR*, дають змогу розвивати нові форми мистецтва, освіти й взаємодії. Під впливом роботизації перегляду потребує місце та роль людини в новому технологізованому суспільстві. Фактично, ми говоримо про інший культурний вимір – технологічний, який апелює до розгляду більш глобальних проблем ціннісного характеру.

Водночас, під впливом технологій змінюються багато повсякденних речей, форми ведення бізнесу, а *soft skills* (навички комунікації, емоційний інтелект) стали критично важливими для роботи в команді, а самі компанії дедалі частіше приділяють увагу соціальному впливу своїх продуктів, зокрема на психічне

здоров'я користувачів, екологію. Відтак, у поєднанні з соціокультурною підготовкою володіння мовою полегшує налагодження стосунків з іноземними колегами (які точно є у більшості міжнародних компаній) – випускник зможе впевнено спілкуватись як на робочі, так і теми, що стосуються побутових ситуацій чи особистих захоплень (*small talk* у будь-якому соціальному середовищі – це прояв етики та культури).

Усе вище зазначене спонукає розробників курсів іноземної мови професійного спілкування до переосмислення змістового наповнення та доповнення їх відповідними текстовими матеріалами міжкультурної спрямованості, а також комунікативними ситуативними завданнями, які дадуть змогу активізувати здобуті технічні та соціокультурні знання в комунікативній діяльності здобувачів освіти.

Покришень Д. А.,

в.о. директора інституту професійного розвитку,

кандидат педагогічних наук, доцент,

Пенітенціарна академія України,

м. Чернігів, Україна

ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Тенденції розвитку професійно-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти обумовлені інтенсивними трансформаціями в освітньому просторі, що потребують адаптації та впровадження інноваційних методів та форм навчання, орієнтованих на формування компетентного фахівця, здатного до неформальної та інформальної освіти. У сучасних умовах викладач виступає не лише ретранслятором знань, а й активним модератором когнітивної діяльності здобувачів освіти, сприяючи розвитку їхнього критичного мислення,